

Становище от член на научно жури
за придобиване на образователна и научна степен „доктор“
в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Рецензент: проф. д-р Силвия Трифонова Трифонова-Праматарова

Автор на дисертационния труд: докторант Мариана Монева Дао,
D020218171, редовна форма на докторантурса

Тема на дисертационния труд: „Актуални предизвикателства пред управлението на системните рискове във финансовата система на ЕС (глобални и регионални аспекти)“

Докторант Мариана Монева Дао, D020218171 е в редовна докторантурса, по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8. Икономика, по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси) в Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов.

I. Общо представяне на дисертационния труд.

1. Предмет на изследване в дисертационния труд са съвременните глобални и регионални предизвикателства пред управлението на системните рискове във финансовата система на ЕС.

2. Дисертационният труд е с общ обем от 230 стандартни страници, от които 206 страници основен текст.

3. Структурата на дисертационния труд е класическа, съставена от въведение, три глави, заключение, библиография и приложения. В първа глава са изследвани теоретико-приложните аспекти на системните рискове във финансовата система на ЕС с исторически преглед за периода след глобалната финансова криза. Интерес представлява направленият анализ на рамката за оценка и количествените измерители на системния риск и матричната междубанкова структура.

Във втора глава е направен анализ на методическите и приложните аспекти при управлението на системните рискове във финансовата система на ЕС. За целта са систематизирани промените в архитектурата на ЕС за финансово регулиране и надзор въз основа на изведените им недостатъци преди 2008-2009. Акцент е поставен на ранното идентифициране на макропруденциалните рискове, ефективността на макропруденциалните инструменти и ролята на ЕЦБ за управление на системните рискове. Разгледано е адаптирането на националната регулаторна рамка към тази на ЕЦБ и поемането на системния риск в глобалния регулаторен стандарт Базел III.

Трета глава е посветена на съвременните предизвикателства пред управлението на системните рискове във финансовата система на ЕС. Направен е критичен анализ на фундаменталната рамка и инструменти на макропруденциалната политика на ЕС. Поставен е фокус върху макропруденциалната политика на ЕЦБ и устойчивостта на банките в ЕС в условията на пандемията. Обърнато е внимание и на въпроса за системното значение на сенчестата икономика в съвременната финансова система. Особен интерес за мен представлява анализа влиянието на пандемията от COVID-19 върху макропруденциалната политика на ЕЦБ и прилагането на макропруденциалните инструменти в други страни извън ЕС.

4. Списъкът с използваната литература включва общо 190 литературни източници.

5. Към дисертационния труд са представени две приложения.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

1. Дисертационният труд е посветен на тема, която е изключително актуална и значима – глобалните и регионалните предизвикателства пред управлението на системните рискове във финансовата система на ЕС.

Докторантката е много добре запозната с проблематиката на научното изследване, за което допринася нейният богат практически опит. Тя е работила като финансов специалист – анализатор в AFC Consultants International, Бон, Германия (1999-2001), финансов специалист – Инфраструктурни финанси към Американската агенция за международно развитие (USAID), София, България (2001-2006), кредитен анализатор – Търговско банкиране към Международна банка в Катар (IBQ), Доха, Катар (2007), финансов консултант – независим изпълнител, работил по задание с сертифициран агент на Export Import Bank, USA (2009), анализатор Национални клиенти Търговско банкиране – TD Банк, Торонто Канада –TD Bank CNA (2011-2015), координатор на проекти, Българска Чийвнинг Асоциация – България (2018 – сега).

Предмет на дисертационния труд е еволюцията на управлението на системните рискове във финансата система на ЕС и настоящите предизвикателства от гледна точка на нормативна основа, политики, инструменти и реални действия, както и нови събития, които могат да се окажат със системно значим характер за близкото бъдеще на финансата система на ЕС. Обект на изследване е системният риск във финансата система на ЕС.

Целта на труда е да аргументира значението на управлението на системния риск във финансата система на ЕС за осигуряване на финансова стабилност и да анализира съвременните предизвикателства пред управлението на този риск. Целта на труда се декомпозира в 6 изследователски задачи.

Изследователската теза на дисертационния труд е: „прилагането на макропруденциалните аспекти на политика, регулиране, надзор и инструменти е необходимо условие за управление на системните рискове в съвременната финансова система на ЕС и за осигуряване на финансова стабилност. Ефективното управление на системните рискове следва да бъде основано на тясна координация между паричната, фискалната и макропруденциалните политики, което да води до финансова стабилност при ефективно използване на паричните ресурси”.

Методологията на изследването включва широк кръг научноизследователски методи като теоретико-методологичен анализ, метод на анализа и синтеза, историко-логически подход, сравнителен анализ, системен подход, индуктивен и дедуктивен метод, дескриптивен анализ, емпиричен анализ, графичен и табличен анализ. Някои от посочените изследователски методи не са изрично описани в методологията на труда, но на практика са използвани.

2. В труда е застъпен обстоен преглед на съществуващата литература по проблематиката. При прегледа на литературата е отразено собственото отношение на автора по разглежданите въпроси.

3. Общийят обем на дисертационния труд е 230 стандартни страници.

4. В дисертационния труд е използван подходящ графичен и табличен инструментариум за илюстриране на изложените тези и постановки – общо 22 фигури и 11 таблици.

5. Дисертационният труд се характеризира с последователност на разсъжденията. Осъществен е плавен преход между отделните части. Налице е издържаност на научния апарат и съразмерност на отделните три глави в труда.

6. Коректно са използвани и обработени емпиричните данни.

7. Във връзка с изпълнението на поставените цели и задачи на изследването, докторантът е ползвал множество чуждестранни и български източници по темата. Библиографията включва общо 190 литературни източници, в т.ч. на английски и на български език.

8. Авторефератът отразява точно и ясно написаното в труда. Положително впечатление правят Справката на публикациите на докторанта по темата на труда и Справката за съответствие с националните изисквания по Правилника на ЗРАСРБ. Посочени са 5 публикации по труда, в т.ч. 1 студия и 4 доклада.

Докторантката има общо 55,00 точки от публикации по темата на дисертационния труд, което надвишава националния минимален изискуем брой точки 30,00.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Научните и научно-приложните приноси на труда са посочени на с. 41-43 в автореферата към дисертационния труд. Съгласна съм с формулираните от авторката приноси, както следва:

1. Систематизиран и анализиран широк кръг от теоретични и емпирични изследвания за същността, оценката, измерването, регулирането и мониторинга на системните рискове в еврозоната, с открояване на същността и важността на ефективното управление на прекомерните системни рискове и засилване на функцията на ранното предупреждение в действащия инструментариум.

2. Критичен анализ на теоретико-методологичната рамка на Базел III, с подчертаване на важната ролята на банковите стрес тестове и регуляторната политика за поддържане на финансова стабилност и управление на системните рискове. Чрез дедуктивен подход е дадена авторска трактовка на текущите предизвикателства от прилагането на Базел III, в т.ч. въздействие върху рентабилността на банковия сектор поради консервативните мерки и стандарти, сложността на оповестяването и отчитането на информация, и качеството на данните.

3. Анализ на ефективността и адекватността на съставните индикатори и емпирични методи за измерване на системните рискове както от ЕЦБ, така и от другите централни банки в страните в ЕС.

4. Извършен цялостен, систематизиран и сравнителен анализ в прилагането на макропруденциалните инструменти в ЕС и България, с формулиране на извода, че въведените в ЕС макропруденциални инструменти са ефективни, но са силно зависими от оценката на системния риск/значимост, което понякога поражда затруднения в тяхната сравнимост. Дадени са множество аргументи в подкрепа на извода, че изграждането на международно сравнима оценка, базирана на единни количествени индикатори е невъзможно, поради което ролята на регуляторните и надзорни органи остава ключов постоянен фактор в приложението на макропруденциалната политика и налага насочване на ресурс в тази област.

5. Изведени важни предизвикателства пред ЕЦБ и другите централни банки за осигуряване на финансова стабилност във времена на кризи като кризата от COVID-19 въз основа на анализ на макропруденциалните политики, провеждани в рамките на ЕС и глобално. Тези предизвикателства са: да се разпише протокол за действия при кризи; да се засили отчетността на ЕЦБ пред Европейския парламент и отчетността на националните национални банки пред ЕЦБ с възможностите за по-силна санкционираща функция спрямо банката и страната, изоставаща в прилагането на макропруденциални политики и инструменти; да се разшири обхватът на макропруденциалното регулиране и надзор, като се обхване сферата на сенчеста банкова дейност и институции, както и новите финтех компании, чието мащабно нарастване през последните десет години индуцира рискове.

6. Разкривайки проблематични аспекти/слабости в аналитичните, нормативните и приложните аспекти от управлението на системните рискове във финансовата система на ЕС, са изведени важни препоръки по темата: (i) по-задълбочените познания за ефектите от макропруденциалната политика и нейното взаимодействие с паричната политика биха довели до по-ефективно прилагане на инструментите на макропруденциалната политика; (ii) по-далновиден анализ на системния риск, базиран на прогнозите, а не само на база анализ на текущи и исторически данни, би осигурил ранно откриване на рисковете и своевременно активиране на макропруденциалните политики; (iii) по-добро формулиране/дефиниране на системния риск, основано на задълбочен анализ на уязвимостите във финансовата система на ЕС и в други страни,

като подходът е гъвкав и прагматичен с отчитане на специфичните за всяка държава обстоятелства и неравномерната наличност на данни за вземане на адекватни решения.

Споделям личното си положително отношение към работата на докторантката от участието й с научен доклад на тема „Неконвенционални инструменти на паричната политика на ЕЦБ по време на COVID-19 пандемия” на Заключителната международна научна конференция „Иновативната неконвенционална парична политика на водещите централни банки и нейните ефекти за развитите и развиващите се държави, с акцент върху България”, организирана на 9-10 октомври 2021 г. в изпълнение на ръководен от мен научноизследователски проект, финансиран от Фонд „Научни изследвания”.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд:

Нямам критични бележки по същество към труда. Той е разработен много задълбочено и отговорно. Единствено от техническо естество препоръчвам в дисертационния труд да присъстват Списък на съкращенията и Списък на фигураните и на таблиците.

V. Обобщено заключение и становище.

Дисертационното изследване е посветено на важен проблем и представлява интерес както от научна, така и от практическа гледна точка за банковата сфера. Направените изводи изразяват собствената позиция на докторантката. Поради това давам положителна оценка на проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд и автореферат, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на Мариана Монева Дауо по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка” (Финанси) в Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов.

Дата: 11.12.2021 г.

Рецензент:

(проф. д-р Силвия Трифонова-Праматарова)